ANTONI CANTALLOPS

La Dòna de Foc

Drama en tres actes

BARCELONA
Impremta de Pere Ortega : Aribau, 7
1915

LA DÒNA DE FOC

ANTONI CANTALLOPS

La Dòna de Foc

DRAMA EN TRES ACTES

estrenat en el Teatre Imperi la nit del 14 d'Octubre de 1915

BARCELONA
IMPREMTA DE PERE ORTEGA :: ARIBAU, 7
1915

REPARTIMENT

Personatjes	Actors
ELENA	Mercè Daroqui.
ISABEL.	Antonia Riera.
LEONOR	Antonia Ugas.
SUSAGNA	Balbina Gil.
ALBERT	Antoni Pellicer.
EDUARD	Ricart Mallorquí.
ROBERT	Amadeu Andrés.
LLUIS	Francesc Valls.
ROLDÁN	Lluis Torner.
ERNEST	Saturní Pelegrí.
ROMÁN.	Santiago Bilbeny.
MANEL.	Jaume Vilardell.

Convidats.

DRETA I ESQUERRA DEL ACTOR.

ACTE PRIMER

Despatx luxós. Una porta al fons, un'altre a la dreta i un balcó a l'esquerra

ESCENA I

ALBERT i SUSAGNA

(ALBERT *està llegint un diari, sentat en un balancí vora'l balcó i fumant un cigar.* SUSAGNA *entra pel fons i li entrega un plec de papers cosit*).

SUSAGNA. Han portat això.

ALBERT. ¿Quí ha vingut? ¿Ell mateix?

SUSAGNA. No, senyor.

ALBERT. Està bé. Deixa-ho sobre la taula.

(SUSAGNA *ho fa i se'n va pel fons.* ALBERT *continúa llegint i, al cap d'un instant, s'alsa, s'assèu a la taula i's posa a llegir lo que li han portat*).

ESCENA II

ALBERT i ISABEL

(*Aquesta surt per la dreta i's posa a mirar per darrera'ls vidres del balcó*).

ISABEL. ¡Quín día més hermós! ¿Que no surts?

ALBERT. Fins més tart. Primer vui repassar això.

ISABEL. ¡Ah! ¿Es la copia del drama?

ALBERT. Sí.

(ISABEL *s'assèu al altre costat de la taula i's posa a brodar un mocador*).

ISABEL. Si no t'haig de molestar...

ALBERT. Ja ho sabs qu'a mí no'm molestes mai.

ISABEL. ¿Mai? ¿I quan me demanes que't deixi sol?

ALBERT. Son moments d'inspiració en els que qualsevol cosa pot distreure'ns.

ISABEL. ¿Així, jo també soc qualsevol cosa? (*Recalcant-ho*).

ALBERT. (*Somriguent*). Aleshores, sí.

ISABEL. (*Amb gravetat còmica*). ¡Quín descaro! I donç, senyor marit, ¿per què's casava?

ALBERT. Per a viure amb vostè, senyora muller. ¿Es a dir que l'escriptor té d'ésser-ne sempre i no pot, fora'ls instants consagrats al séu ideal, sentir i obrar com els altres homens?

ISABEL. ¡Ui! ¡Que t'hi poses seriós!

ALBERT. No; però es que lo qu'has dit es una teoría bastant extesa, fins i tot entre'ls intelectuals. N'hi han que's pensen que llur idealisme's corrompría si's posés en contacte amb la realitat de la vida. Son el falços poetes que no volen baixar de la montanya a la vall per a idealitzar-la, ni saben idealitzar perque no han llegit mai el llibre més sublim de tots: el llibre de la naturalesa. Descriuen les persones i les coses no tal com son, sinó com llur cervell les forja: ¿Còm pot parlar d'amor qui no ha sentit bategar vora'l seu el cor d'una dòna hermosa, ni ha besat amb passió'ls llavis de s'aimada? ¿Còm sabrà compendre la grandesa de la vida aquell a qui mai l'hi han dit «pare»...?

ISABEL. (*Se'l mira fixament*). Avui fa mitj any...

ALBERT. Es veritat. ¡Pobra filla nostra!

ISABEL. Lo día no era tant rialler. (*Pausa*). Ja fa mitj any que va morir-se i el seu recort encara omplena tota la casa. (*Pausa*).

ALBERT. Aquí, en aquest despatx, no hi regnava pas ni l'ordre ni la quietesa qu'are hi regna. Els meus papers escampats per terra, la taula plena de joguines, lo tinter vessat i la ploma extraviada, tot entorpía'l meu trevall. Jo m'enfadava perque sempre tenía d'escriure entre crits, plors o rialles; es a dir, ho feia veure que m'enfadava,

que, ans al contrari, tota aquella fressa'm feia sentir-me feliç y la meva ploma corría més inspirada que mai, puig devant meu tenía fet carn el bell ideal del més gran de tots els amors. (*Pausa*).

ISABEL. Cada matí'ns despertaven un raig de sol i una besada del nostre infantó, que venía per a que l'acaronessim. ¡Dolços instants de plaer que jamai podré oblidar! Avui no vé més que'l sol i sa llum encar ens fa tristesa. (*Pausa*).

ALBERT. (*Acaronant la mà d'Isabel*). Esposa meva: siguèm més forts que'l nostre dolor. Pensa que encar ens trovem al primer temps de la vida i que'l nostre amor pot tornar a florir.

ISABEL. L'infant que naixi no serà la nena morta.

ALBERT. Però aquesta reviurà en ell. Cada obra que escric es com un nou fill que poso al mon. Si'l públic l'aplaudeix i la celebra, em considero feliç, perque veig que lo que jo he fet nàixer viurà la seva vida; però, si acàs la rebutja i me la mata, el meu cor se sent ferit, es clar, perque sinó, fóra un mal pare, però no'm desespero. Penso que l'obra que escriuré després pot fer-me oblidar, amb el séu èxit, el fracàs que acabo de sofrir.

ISABEL. No es lo mateix. Aquests son fills espirituals qu'un cop nascuts sols poden excitar el teu orgull, sense produir en lo teu cor cap nova guspira d'amor, ja que per a tú son morts y sols viuen pera'ls altres. Però la nostra filla era, no l'esforç d'un cervell privilegiat, sinó el producte de l'unió de dos sérs que s'aiman; no una obra ja acabada, com els teus drames, sinó un llibre que s'estava escrivint i que'l Destí ha trossejat a les primeres pàgines.

ALBERT. Tens raó. ¿Què val el méu bagatje lliterari devant d'un fill que pugui concedir-

nos la naturalesa? Però, així i tot, pensa que una obra quan està escrita amb el cor, es quelcòm més que un esforç intelectual. En ella hi posa l'autor tota la seva ànima; que les alegríes i les penes que descriu, són molts colps les seves penes i les seves alegríes.

ISABEL. ¡Les seves penes, les seves alegríes!... Bé prou que ja fa temps que ho he vist. Els teus personatjes fóren sérs que's creuaren en el teu camí, sérs que't féren sentir i pensar...

ALBERT. Es cert.

ISABEL. Jo no't dec haver mai impresionat gaire.

ALBERT. ¿Per què? ¡Ah, jà! ¡No'm fassis riure! Potser te penses que un escriptor es un retratista que s'ha de limitar a reproduir tot quan el rodeija. No, Isabel; sols deuen escullir-se els personatjes que reuneixin certes condicions.

ISABEL. Ja: que no siguin vulgars.

ALBERT. Això. Tu mateixa, malgrat les teves excel·lents qualitats, no ofereixes materia per a escriure.

ISABEL. Com l'Elena, per exemple.

ALBERT. ¿L'Elena...?

ISABEL. Sí: l'Elena Duràn, la gran actriu (*amb tò burleta*) que fa tant de furor per Amèrica, la teva amistançada de solter.

ALBERT. ¿Per què'm dius això?

ISABEL. No crec que'm vulguis negar que la protagonista del teu darrer drama és ella.

ALBERT. Ho és i... no ho és.

ISABEL. Sí que ho és. Ja'n sé de llegir les teves obres. No sóc la dòna ignorant d'abans, que vora teu també m'he tornat intelectual. (*Albert fa un gest, com sentint-se molestat*). No; no m'en burlo; t'ho dic de serio.

ALBERT. Doncs, sí, és veritat. La Teresa que he

descrit és l'Elena. No crec que puguis estar-ne gelosa.

ISABEL. Una dòna honrada no pot sentir gelosía de segons quí; però dec témer.

ALBERT. No has de témer rès. L'Elena està lluny.

ISABEL. ¿I si tornés algún día?

ALBERT. Es igual. Ja sabs que vaig ésser jo qui va abandonar-la.

ISABEL. Però aquell amor no va morir. Aquí'n tens la prova. (*Signant lo manuscrit*).

ALBERT. Sí, Isabel, que va morir. T'ho juro. Sols ne queda'l recort, que ha fet que en aquestes pàgines portés a l'escena el tipo de la dòna enganyosa que, semblant un sér espiritual i enlairat, no és sinó un tròs de carn sensual i temptadora. (*Pausa*). ¿Per què has dubtat de mí?

ISABEL. Fou un instant. Are ja estic tranquila. Però devegades penso que si tornessis a trovarla...

ALBERT. M'en apartaría.

ISABEL. ¿I si't parlava?

ALBERT. Li respondría amb fredesa.

ISABEL. Crec en tú. Però, axís i tot, ¡Déu fassi qu'aquest cas no's presenti!

ALBERT. ¡I que n'ets de tonta!

(*Continúa repassant el manuscrit*)

ESCENA III

Dits i EDUARD

(EDUARD *entra pel fons*).

EDUARD. Estèu molt ocupats, avui.

ALBERT. ¡Ah! ¿Ets tú?

ISABEL. ¿Què tal, Eduard? Segui.

(EDUARD *s'assèu*. ALBERT *posa a un costat el manuscrit*).

EDUARD. No interrompeixis el teu trevall.

ALBERT. Ja ho faré després.

EDUARD. ¿Que és el drama? (*Agafa'l manuscrit*).
ALBERT. Sí.
EDUARD. Tens una feconditat prodigiosa.
ALBERT. ¡Què hi vols fer! La naturalesa...
EDUARD. No. ¡Si ja ho trovo natural! La teva ploma t'ha enriquit i fas molt bé de procurar que no's rovelli. ¡Jo pogués fer altre tant!
ALBERT. Ets un novelista de fama. Tothom celebra les teves obres.
EDUARD. Tothom, menys jo. ¿Sabs què he cobrat per la meva darrera novela? Cinq-centes pessetes. Are dígam si amb aquesta cantitat tant fabulosa's pot celebrar alguna cosa.
ISABEL. ¡Sempre fa'l pobre!
EDUARD. ¡Tant-de-bò! ¡Potser me guanyaría més la vida!
ALBERT. I a fè que't fa molta falta.
ISABEL. ¡Vostè rai que és ric!
ALBERT. I que ho has sigut sempre; mentres que jo, en els méus primers temps, vaig tenir de lluitar amb la pobresa.
EDUARD. Allò ja ha passat a l'Historia. ¡Quí s'en recorda! Tú menys que ningú.
ALBERT. T'equivoques. La meva posició d'avuy no 'm farà mai oblidar els sofriments d'ahir. Perque no fou sols amb la miseria material que deguí lluitar, sinó amb quelcòm pitjor: amb la pobresa d'esprit dels altres. Tú no pots sapiguer-ho. Els rics teníu dret a tot i ningú us critica. A mí tots me combatíen, i, com si fos un boig, m'aconsellaven qu'abandonés el meu camí i em deixés de caboríes. ¡I es trist que en moments de prova com aquells, quan tanta necessitat se sent de trovar un'ànima germana que't comprengui i que t'aleni, sigui encare en la teva propia llar aont has de lliurar el combat més ferm i decissiu!
EDUARD. Per això no m'he volgut casar. Per a

tenir enemics a casa, és mellor viure sol.

ISABEL. ¿I vol dir que la soletat no es un enemic pitjor?

EDUARD. No pas pels que escrivim. Quan ningú destorba, es pot trevallar tranquilament; mentres que si hi ha una dòna...

ISABEL. Es un obstacle.

EDUARD. Perque no hi entén.

ALBERT. Fés que hi entengui, com jo he fet amb la meva. (EDUARD *somriu*). Sí, home, sí: avui creu en el meu art.

EDUARD. ¡Es clar! Però no has sigut tu qui li ha fet creure.

ALBERT. ¿I donç quí?

EDUARD. Els diners que aquest art te produeix. ¿No es veritat, Isabel?

ISABEL. (*Somriguent*). ¡Sempre serà un escèptic!

ESCENA IV

Dits, SUSAGNA i després LLUIS

(SUSAGNA *apareix pel fons*).

SUSAGNA. El senyor Lluis.

ALBERT. Que passi.

(SUSAGNA *se'n va pel fons, per aont entra després* LLUIS. ISABEL *s'alça i el saluda*).

ISABEL. ¿Què tal, Lluis? ¿Ja està bé la seva germana?

LLUIS. Sí; ja's trova casi bona.

ISABEL. Dígui-li que un día d'aquests aniré a vèurela.

LLUIS. Ja sab que sempre son desitjades les seves visites.

ISABEL. Mercès...

(*Se'n va per la dreta*).

ESCENA V

ALBERT, EDUARD i LLUIS

(LLUIS *s'assèu en el lloc que ocupaba* ISABEL).

ALBERT. I donç, Lluis, ¿què'ns contes de nou?

LLUIS. Poca cosa.

EDUARD. ¡Vaja uns periodistes! ¡Qualsevol diría que no passa rès!

LLUIS. ¿Que vols que us parli de política?

ALBERT. (*Amb horror*). ¡No!

EDUARD. ¿I per què no? Precisament l'altre día pensava que'm convindría ficar-m'hi.

ALBERT. ¿Quí: tú?

EDUARD. Jo crec que si podía fer anar el meu nom en candidatura...

ALBERT. No siguis càndit.

LLUIS. A un escriptor no li convenen càrrecs públics.

ALBERT. Això. Se'l discuteix, se'l combat i acaba per perdre'l seu prestigi.

EDUARD. Tú, que ets autor dramàtic, ja tens el teu públic que't crida a escena, t'aplaudeix i't fa parlar devegades. Mentres que jo...

ALBERT. Vols fer-te popular.

EDUARD. ¡Es clar que sí! També vui que m'ovacionin. (*A* LLUIS). Sí, noi, sí; parla de política. ¿Hi ha cap acta vacant?

ALBERT. Aquí'n tens tres en una pessa (*pel manuscrit*).

LLUIS. A propòsit. ¿Pots adelantar-me algunes impresions de la teva obra?

ALBERT. ¿Son per a l'amic?

EDUARD. No, home: son per a'l periodista. ¿Que no ho sabs que aquests no tenen personalitat?

LLUIS. Lo que no tenim és el dret d'ésser egoistes. El dever professional ens obliga a escampar arrèu les nostres impresions.

ALBERT. Donç, lo que és avui tindràs ben poca feina. Ja sabs com penso.

LLUIS. Però...

ALBERT. Es inútil. ¿No veus que la meva opinió té d'ésser parcial per força, puix l'obra és meva i, si no la cregués excel·lent, no la portaría a l'escena? I si desprès la crítica i el públic la rebutjan, ¿en quín lloc queda el criteri del autor, que avans de l'estrena tingué la debilitat de parlar del seu trevall amb entussiasme?

ESCENA VI

Dits i ISABEL

(*Entra* ISABEL *per la dreta, es posa a arreglar les flors que hi ha en un gerro i desprès se'n va a mirar per darrera'ls vidres del balcó*).

LLUIS. Tot això estaría molt bé si's tractés d'un autor novell. Però tú ja tens el teu prestigi...

EDUARD. Ja ets dels consagrats.

ALBERT. ¿I no puc fracassar? (*Pausa*). Ademés, soc enemic dels reclams. Escric per a'l públic i sols la seva opinió es la que deu valdre.

LLUIS. Deploro aquest excés de modestia. Perque precisament tinc de parlar d'un altre aconteixement teatral que té certa relació amb la teva obra i volía enllaçar les dugues noves.

EDUARD. ¿I quín és aquest aconteixement?

LLUIS. L'arrivada de l'Elena Duràn.

(ISABEL *gira'l cap i segueix amb interès la conversa*).

EDUARD. ¿La cèlebre actriu americana?

LLUIS. Es filla d'aquí.

EDUARD. Ja.

LLUIS. Per més que casi no se la coneix, puix quan se'n va anar....

ISABEL. Era una partiquina.

LLUIS. Tant com això, no. Però era una de tantes.

ISABEL. (*Amb intenció*). Sí: una qualsevol.

(*Pausa*).

ALBERT. ¿I què hi té que veure això amb el meu drama?

LLUIS. Senzillament: que te l'estrenarà ella.

ALBERT. ¡Com! M'extranya que'n Romàn no me'n hagi dit rès.

LLUIS. La cosa es d'ahir.

ALBERT. Així, donç, ¿no va venir contractada?

LLUIS. ¡Si ja s'havía retirat de l'escena!

EDUARD. Ja dèu haver fet diners...

LLUIS. Sí; i, ademés, viu amb un americà vell qu'és milionari. Al arrivar, la parella va establir-se en un pis luxós amb l'intenció de fer una vida tranquila; però en Romàn, que anà a visitar-los, li va parlar a l'Elenade tu (*per Albert*) i del teu drama i ella va oferir-se per a estrenarlo.

ALBERT. ¿I en Romàn va acceptar?

LLUIS. Condicionalment. Avui vindrà amb ella.

ALBERT. ¿Aquí?

LLUIS. Sí. M'han encarregat que t'ho avisés.

ALBERT. Però ¿per a què han de venir?

LLUIS. Per a consultar-te aquest cambi en el repartiment. Tu, com autor, pots refusar...

ISABEL. (*Mirant pel balcó*). Un automòvil s'ha parat aquí devant.

(LLUIS *i* EDUARD *van fins al balcó*).

LLUIS. Son ells.

ISABEL. (*Anant fins a* ALBERT). Sembla que t'ha impresionat l'arrivada d'aquesta dòna.

ALBERT. ¡A mí! ¿I per què?

ISABEL. Això tú dèus sapiguer-ho.

ALBERT. A la fi hauràs de confessar que estàs gelosa.

ISABEL. No és gelosía lo que sento, sino rezel. ¡Tinc una por de que's torbi la pau d'aquesta casa!

ESCENA VII

Dits i SUSAGNA

(*Entra* SUSAGNA *pel fons amb una tarjeta que entrega a* ALBERT).

SUSAGNA. Hi a un senyor amb una senyora. M'han donat aquesta tarjeta.

ALBERT. Que entrin.

(SUSAGNA *se'n va pel fons*).

ESCENA VIII

ALBERT, ISABEL, EDUARD, LLUIS, ELENA i ROMAN

(ELENA *i* ROMAN *entren pel fons*).

ELENA. (*Avantsant joiosa fins a Albert*). Estimat Albert. ¡Que estic contenta de reveure't!

ALBERT. (*Donant-li la mà amb gravetat*). Tinc el gust de presentar-te la meva esposa.

ELENA. ¡Com! ¿Ets casat? ¿Com és que no m'ho havía dit? (*A* ROMAN).

ROMAN. Veurà. Com que...

ISABEL. Devía suposar que no era de gran interès per a vostè.

ROMAN. Això mateix.

ELENA. Donç, s'ha equivocat. A l'Albert l'aprecío molt i tot lo seu m'interessa. La nostra amistat es molt antiga. A ell li dec, si no lo que soc, quant menys l'haver guiat els meus primers passos en el camí del art. (*Pausa*). Senyora (*a* ISABEL), vegi en mí una nova amiga. (*Encaixa amb* ISABEL). Soc una comedianta; i si bé aquest títol pot perjudicarme devant dels seus ulls, ja que, com suposo, vostè no haurà trepitjat mai cap escenari, crec, no obstant, que no deu pertanyer a la classe de les que rebutjen tot tracte amb dònes

de teatre. Ja'l seu senyor li haurà explicat quí som nosaltres.

ISABEL. Me'n ha parlat moltes vegades. I de vostè també. (*Amb intenció*).

ELENA. Encare mellor. Així ja no seré per a vostè una desconeguda.

ROMAN. (*que formarà grupo apart amb* LLUIS *i* EDUARD) Amic Albert, els deixaré.

ALBERT. ¿Ja se'n va?

ROMAN. Sí. Tinc d'ésser al teatre a les sis i tant sols falten cinc minuts.

(*Mirant el rellotje*).

ELENA. Prengui'l meu automòvil.

ROMAN. Gracies. Senyora (*encaixa amb* ISABEL), amic Eduard (*encaixa amb aquest*)...

LLUIS. Jo també vinc amb vostè. (*Se despedeix*).

(ROMAN *i* LLUIS *se dirigeixen al fons acompanyats per* ALBERT).

ROMAN. Suposo que'n Lluis ja li haurà parlat...

ALBERT. Sí; ja me'n ha dit alguna cosa.

(*Se'n van tots tres pel fons*).

ESCENA IX

ISABEL, ELENA i EDUARD

ISABEL. (*A* ELENA). Sentis.

(*S'asseuen abdúes*).

ELENA. Amb el seu permís.

EDUARD. Jo'm retiro.

ISABEL. Es aviat, encare. Quedis.

ELENA. (*A* EDUARD). ¿I vostè també escriu?

EDUARD. Devegades, per a no aburrirme.

ISABEL. Es un gran novelista.

EDUARD. Protesto: tot lo més un novelista gran.

ELENA. Veig que es modest. (*Pausa*). ¿I quíns llibres ha escrit?

EDUARD. Es inútil que'ls hi anomeni. Vostè ha viscut massa lluny per a coneixe'ls.

ELENA. ¡Quí sab!
EDUARD. N'estic segur. Les meves noveles no son article d'exportació.
ELENA. Are veig que lo que jo prenía per modestia era escepticisme.
EDUARD. Segurament.
ELENA. Vostè deu ésser solter.
EDUARD. ¡I el temps que penso ésser-ne!
ELENA. Així, ja ho comprenc. Li falta tenir al seu costat una dòna que l'estimi. Una vida sense amor es com una flor sense perfum.
ISABEL. I la de vostè ¿ha sigut una vida així... perfumada?
ELENA. Els artistes formem un mon apart. Els nostres amors són sols per a fer sentir als altres; però, alguna volta, també'ns arriva una guspira i, aleshores, ens considerem feliços.
EDUARD. De tant fer l'enamorat, un acaba per sentirse'n.
ELENA. (*A* ISABEL). Però la felicitat de vostè val molt més. ¡Es tant hermosa aquesta vida de tranquilitat i de calma!
ISABEL. A la que segurament no sabría acostumars'-hi.
ELENA. Es cert. El nostre, és un destí d'aventures, de corre-món, amb set de llibertat i de gloria, entre'ls aplaudiments d'un públic entussiasta. Sí; té raó. La pau d'una llar tranquila tindría de cansarme. Are mateix, quan ja m'havía retirat del teatre, no he pogut resistir a la temptació de tornar-hi.
EDUARD. ¿I què és lo que l'ha temptat?
ELENA. Primer, el desitj de triomfar a la meva patria.
ISABEL. (*Amb intenció*). ¿I després...?
ELENA. La satisfacció de poguer estrenar una obra de l'Albert. Vostè no sab lo agradable qu'es per a nosaltres poguer compar-

tir el triomf d'un gran escriptor en una d'aquestes memorables nits d'estrena.

ISABEL. I encara més si aquest gran escriptor és un antic amic. (*Pausa*).

EDUARD. ¿I el seu reingrés en el teatre és definitiu?

ELENA. No ho sé. Els artistes gelosos de sa fama no deuríen abandonar mai l'escena. Al qui's retira se l'oblida fàcilment; i el día que's mor tothom se pregunta: Aquest cèlebre actor o aquella genial actriu ¿quí era? (*Pausa*). Però ja'm sento cansada i sols desitjo una vida de calma. ¿Quí sab si demà no podré viure sense'l bullici? I és que tots volem lo que no tenim i, quan hem arrivat a conseguir-ho, no sabem què fer-ne. ¿No es veritat? (*A* ISABEL).

ISABEL. Tal volta sí. Però jo de mí sé dir-li que sempre he estat contenta de la meva sòrt. No'm sento aventurera. (*Amb intenció*).

ELENA. Sols les persones vulgars no tenen ambicions. Però, dispensi'm, amiga meva; he errat el calificatiu. Vostè i jo no som sinó dos temperaments distints. Fòra d'això, rès més deu separar-nos ¿no es cert?

ISABEL. Segurament.

ELENA. Hem d'ésser bones amigues. Basta que sigui l'esposa de l'Albert per a que senti envers vostè la més fonda simpatía.

ISABEL. Gracies. Ell ve i com que deuràn tenir de parlar dels seus assumptos, els deixo sols.

ELENA. ¡Oh! No cal que se'n vagi. No hem de celebrar cap sessió secreta.

ISABEL. (*Amb intenció*). Ja ho suposo. Però tinc un xic de feina.

ELENA. Així no estigui per mí.

ISABEL. Ja ho sab: aquí és a casa seva. (*Encaixen*).

EDUARD. (*Donant la mà a* ELENA). Jo no puc oferir-li la meva, perque visc sol i casi mai m'hi trovaría.

ELENA. No per això'ns haurem de deixar de veure. (*Donant-li una tarjeta*). Si vol con-

corre a les meves reunions, serà molt ben rebut.

EDUARD. Li prometo correspondre a tant amable invitació.

(EDUARD *i* ISABEL *se dirigeixen a la dreta*).

(*A* ISABEL). Aquesta dòna es encantadora.

ISABEL. ¿Ja comença a abdicar?

EDUARD, ¡Oh, no, no! Es sols una impresió sense conseqüencies.

ESCENA X

ELENA i ALBERT.

(ELENA *fulleja el drama d'*ALBERT. *Aquest entra pel fons*).

ELENA. Te felicito, insigne dramaturc. Veig que d'ensà que vaig anarme'n d'aquí, has progressat molt.

(ALBERT *s'asseu a la taula*).

ALBERT. ¡Ja han passat anys desd'aleshores!

ELENA. Es cert. Jo era una xicota esbojarrada i riallera...

ALBERT. ¿I avui?

ELENA. Avui, qu'he arrivat al punt més alt del meu camí, ja no tinc dret a sentir-ne d'il·lusions. La darrera que tenía acaba d'esvahirse.

ALBERT. ¿I aquesta darrera il·lusió...?

ELENA. Erats tu.

ALBERT. ¿Jo?

ELENA. Sí. Esperava reveure a l'Albert d'abans, tant alegre i tant jove (*remarcant-ho*) i he trovat un home seriós i... casat.

ALBERT. Però...

ELENA. Casat amb una dòna hermosa, enamorada i senzilla, tant senzilla que casi en podríem dir vulgar. Però jo crec que m'hauré enganyat i que, sens dubte, és ella la digne

companya que cercaves tu, que'n aquells temps dels nostres amors...

ALBERT. ¡Elena!

ELENA. (*Continuant*). Somniaves amb una dòna superior, ideal. Sols amb ella t'havíes d'unir per a sempre el jorn que la trovessis. I, com que jo no l'era aquella dòna, varem separar-nos. (*Pausa*). ¡Com vola'l pensament quan s'es tant jove! Però, a la fi, tu, com jo, has tingut de plegar les ales. Que la vida és com és i no com la voldríem.

ALBERT. ¿Per què has vingut a n'aquesta casa?

ELENA. ¿Per què? No ho sé. Una força extranya m'hi empenyía. Volía veure't. Quan desde l'Amèrica rebia noves de tu i dels teus èxits, sentía un desitj irresistible de trovarme al teu costat per a que la meva felicitació fos la primera. Are, que't tinc aprop, veig que feia mal d' entussiasmar-me.

ALBERT. Ja sabs que tot va acabar entre nosaltres.

ELENA. Però jo'm creia, quan menys, trovar al amic.

ALBERT. Fins això és imposible. Quan un home casat visita a una senyora, deu anar-hi amb la seva esposa; i jo no puc portar l'Isabel a casa teva perque fas una vida...

ELENA. De perduda ¿no és cert?

ALBERT. No volía dir...

ELENA. Es igual. ¡Si no'm molesten les teves paraules! Per molt insultants que fossin, jo no'm podría ofendre, perque... ¿no ho has comprès? Perque encare t' estimo. (ALBERT *se mostra contrariat*). ¡Oh! No t'indignis. Ja sé que no hi ressonen bé aitals paraules en aquest ambent quiet i burgès en que vius are. Però no he pogut resistir més: t'ho tenía de dir per força. No és cert qu'hagi tornat fins a tu cercant sols una amistat que no podría satisfer-

me. Vui més, molt més: vui el teu amor. ¿No ho volíes sapiguer per què he vingut? Doncs, ja ho sabs are.

ALBERT. Dòna extraviada. No la podràs torbar la nostra pau.

ELENA. Bé prou que ho faràs tu; perque també m'estimes.

ALBERT. El meu amor és mort.

ELENA. Si ho és ¿per què fuges de mi?

ALBERT. Perque m'horroritzas.

ELENA. No; es que desconfíes de tu mateix. Sabs que tens devers a complir i tens por de faltar-hi.

ALBERT. No.

ELENA. ¿Per què vols enganyarte? A la fi t'has de sentir feble per a ofegar la passió que domina'l teu cor.

ALBERT. El meu cor no sent rès per tú.

ELENA. ¿No? Aquí'n tens la prova. (*Agafant el manuscrit obert i donant-li*). Aquesta escena, qu'es feta teva, et denuncia. Llegeix-la.

ALBERT. No.

ELENA. ¿Per què t'hi negues? Pensa qu'aquí no hi ha més que l'autor d'un drama i l'actriu que té de representar-lo.

(ALBERT *dubta i després se posa a llegir*).

ALBERT. (*Llegint*). «Fuig, dòna temptadora; jo »no puc ésser teu, perque soc d'un'altra». —«I si no fos així ¿podríes estimar-me». —«¿Per què m'ho preguntes?».—«Perque »vui que parli el teu cor, que sé que m'ha »de dir que sí. La teva unió amb aquesta »dòna és convencional. Tu no l'aimes a la »que és la teva esposa devant dels homes, »perque m'aimes a mí, que soc el teu »ideal, que soc la dòna dels teus somnis. »Per sobre'ls prejudicis de la vida seguim »els impulsos dels nostres cors. Escolta »al teu i obeiex-lo. Ell te manarà que »t'entreguis al meu amor qu'es la teva

»vida, que siguis meu, ben meu, que sols »jo puc ferte-la sentir la felicitat que an»heles i que no podràs assolir al costat de »la que injustament ocupa el meu lloc, per»que és un ser vulgar que no't podrà »compendre. A n'ella mai la trovaràs allà »aont tu siguis, que la teva ànima viu en»lairada i la seva s'arrossega per terra. »¿Què hi fa que la Llei t'hagi unit amb »ella en llaç etern? ¡Trenca'l! que abans »és el nostre amor. Per sobre la dels ho»mes, hi ha la llei de la naturalesa i per »ella sols jo soc la teva esposa, jo que he »nascut per a tu, així com tu nasqueres »per a mi. Estimat del meu cor, espós »meu, acull-me en els teus braços i unim»nos en dolça besada d'amor. ¡Oh, sí! una »besada, ànima meva...»

(ELENA, *mentres ha llegit* ALBERT, *s'hi ha anat acostant fins a colocar el seu cap junt amb el d'ell, mirant el text. Al arrivar al final, abdós se miren fixo, i, instintivament, uneixen els seus llavis amb passió*).

ESCENA XI

Dits i EDUARD

(EDUARD *entra per la dreta i es queda parat al observar l'escena.* ELENA *i* ALBERT, *al veure's sorpresos, se separen i procuren dissimular*).

ALBERT. ¿Ets tu?

EDUARD. Venía a despedir-me. Si acàs destorbo...

ELENA. No. Estavem llegint l'obra.

ALBERT. ¿Es a dir que ja te'n vas?

ELENA. Jo també me'n aniré. Suposo que no li sabrà greu acompanyarme. (*A* EDUARD).

EDUARD. Al contrari. Tindré molt de gust...

ELENA. Abaix ja deu esperar-me l'automòvil.

Adéu, Albert. (*Encaixen*). ¿Quàn ens tornarem a veure?

ALBERT. No ho sé. Aquests díes estic enfeinat.

ELENA. La teva feina rai que's pot deixar sempre que's vol. Aquest vespre al teatre acabarem de parlar dels nostres assumptes (*amb intenció*). O sinó, serà mellor que vinguis demà a casa. (*Li dona una tarjeta*). A les dotze del matí, t'espero ¿Vindràs?

ALBERT. No t'ho asseguro.

ELENA. (*Mirant-lo burlonament amb ulls temptadors*). ¿De debò? Anemnos-en.
(*a* EDUARD).

EDUARD. Adéu, Albert (*encaixen*). (*Ap.*) No sé per què'm sembla qu'aquests dos...
ELENA *i* EDUARD *se'n van pel fons*).

ESCENA XII

ALBERT i ISABEL

(ALBERT *se queda abstret mirant vers el fons, s'assèu i apoia el cap amb les mans. Surt per la dreta* ISABEL *i s'acosta poc-a-poc. Veu la tarjeta de l'*ELENA, *qu'està sobre la taula, l'agafa i la llegeix. Després toca a* ALBERT *per l'espatlla. Ell alsa'l cap*).

ISABEL. ¿Ho vèus are per a que ha vingut aquesta dòna?

(ALBERT *calla i torna a baixà'l cap.* ISABEL *clava una mirada d'odi cap al fons*).

TELÓ RÁPIT.

ACTE SEGÓN

Saló luxós. Dúes portes a cada costat i al fons un corredor o galería.

ESCENA I

EDUARD i MANEL

(*Entran primera porta esquerra.* MANEL *se'n va segona porta dreta i torna al cap d'un instant*).

MANEL. La senyora diu que fassi'l favor d'esperarse un moment.

(*Se'n va primera porta esquerra.* EDUARD *se passeja agitat*).

ESCENA II

EDUARD i ELENA

(ELENA *surt segona porta dreta*).

ELENA. Amic Eduard. Veig que'l seu rellotje s'avença.

EDUARD. Segurament. Però no soc pas jo qui en té la culpa.

(*Amb ironía*). Potser no. Però, així i tot, convé que se'l fassi arretglar.

ELENA. ¡Elena! ¿Per què'm parles aixís?

EDUARD. ¡Senyor meu! ¡Aquest tractament...!

ELENA. Es el de sempre.

EDUARD. Però després de lo d'ahir vespre, resulta impertinent. (*Pausa*). De totes maneres, es igual. Al cap i la fi això no ha de fer cambiar la fredesa de las nostres relacions.

ELENA. ¿Es a dir que no puc halenar cap esperança?

EDUARD. (*Sec*). No.

EDUARD. ¿Que haig de renonciar per a sempre al teu amor?

ELENA. (*Sec*). Sí.

(*S'asseu en un divà i poc-a-poc s'hi estira amb actitut incitant*).

EDUARD. Ets...

ELENA. (*Desafiantlo*). ¿Què?

EDUARD. M'admira'l teu cinisme. Aquest amor que 't demano, fores tu qui me'l vas oferir un día i are, quan me veus als teus peus, me desprecies. Me dius que seràs meva, i, quan es l'hora de que ho siguis, fuges de mi com una papallona. ¿Per què vingueres a interrompre la pau del meu cor, si no havíes de concedir-me la felicitat que m'oferires amb lo foc de ta mirada i dels teus llabis?

ELENA. (*Burlonament*). Amic Eduard, no't reconeixo. ¡Ves quí diría que aquest home, enamoradiç com un jovenet de la primera volada, es aquell excèptic que, tant sols fa un mes, despreciava al nostre sexe!

EDUARD. No'm martiritzis. ¿No'n tens prou de negarme'l teu amor, que encare t'has de burlar de mi?

ELENA. ¡Si no me'n burlo! Faig resaltar un fet...

EDUARD. Que tu l'has produit.

ELENA. (*Amb candor fingit*). ¿De debò? ¡Així, donç, déixa-me'n enorgullir ¡He venjat a la meva classe; l'home qu'aborría a las dònes, ja les estima!

EDUARD. Nó; jo estimo a una dòna.

ELENA. Naturalment. Però en mí'ns estimes a totes. Ja t'ho vaig dir que la dòna es l'estel de la felicitat i que totes las cordes més delicades del cor humà sols ella pot tocarles. Jo he arrivat fins a tu, home insensible, i he fet vibrar la teva ànima. ¿Per què m'ho pagas així?

EDUARD. (*Suplicant*). ¡Elena!

ELENA. Es que'ls homens sou exigents. Mai ne teniu prou de lo que us donan.

EDUARD. ¿Però tu't creias que sols sentint-lo l'amor ja'm consideraría satisfet y que no hauría de tindre un desitj avassallador de posehir el ser aimat, de ferlo meu per a sempre?

ELENA. Molt bé. Però la voluntad d'aqueix ser ¿que no compta? En qüestions d'amor, no n'hi ha prou en que un vulgui: te d'ésser els dos.

EDUARD. Jo mai he intentat coaccionarte. Tu'm vas jurar que m'estimaves...

ELENA. I mantinc el meu jurament. Però d'estimarte a ésser teva, tota teva com tu voldríes, hi va un gran pas; i, francament, per are no'm veig en cor de donarlo.

EDUARD. Per que ets egoista.

ELENA. Tinc lo dever d'ésserne. Si abandonés a n'en Robert, a qui aborreixo...

EDUARD. I a l'Albert, a qui estimes encare...

ELENA. No siguis gelós. Avants m'agradava, però avui m'es indiferent. (*Pausa*). Donç si ho deixés tot per a vindre amb tú, tindría de renunciar a n'aquest luxe'n que visc. Tu, que no ets prou ric per a sostindre'm aquesta posició, acabarías per considerarme ruinosa.

EDUARD. ¡Si m'estimessis de cor...!

ELENA. Amic Eduard, això son romanticismes que a nosaltres, que som majors d'edat, ja no'ns escauen. No siguis nen i escolta'm bé, que't vui parlar amb sinceritat. Un aimant es l'home que'ns paga'ls nostres capritxos i'ns manté en una vida fastuosa. Sols per això se l'acepta i no pel seu amor, que ja sabem que un jorn deu acabarse. ¿No fóra, donç, insensat abandonar tantas comoditats, quan es l'hora de gaudirlas, per a llensarse'n brassos d'un altre home que no'ns las pot oferir i que,

al cap d'avall, també acabarà per deixarnos? Aimant per aimant, prefereixo'l que tinc.

EDUARD. Lo meu amor serà etern.

ELENA. ¡Etern! ¡M'ho han dit tantas vegades!

EDUARD. Jo no menteixo.

ELENA. Tampoc mentían els altres quan m'ho deian. Però arriva un jorn que tot cansa, i, aleshores, com que no existeix cap lligam...

EDUARD. Entre nosaltres existiría sempre.

ELENA. ¿I fóra...?

EDUARD. El nostre amor.

ELENA. No es prou fort. Si es noble la teva intenció, sols hi ha un medi de provar-ho:'l matrimoni. I are, l'home que m'estima tant i'm vol sols per a ell, ja sap com podrà assolirlo'l seu ideal.

EDUARD. (*Després d'un curt instant de reflexió*). Està bé. Me casaré amb tu.

ELENA. La prova d'amor que'm donas t'engrandeix als meus ulls. Me sento orgullosa d'ésser estimada per un home com tu i... t'adoro. Sí; t'adoro, com ja t'adorava abans. I era per això que no volía ésser teva de la mateixa manera que ho he sigut dels altres. Jo també sento anhels d'un amor que duri sempre.

EDUARD. Elena, aimada meva; ¿què hi ha dintre 'ls teus ulls (*l'abrassa*) que, quan me miran, me sento embolcallat per una onada de foc i voldría dormirme'n els teus brassos en un dolç somni de plaer...?

ELENA. Eduard, meu. ¡Com me plau d'escoltar-te!

(*Permaneixen abrassats un instant. Després,* ELENA*'s desprén dels brassos d'*EDUARD).

Retornem a la vida i separem-nos Aviat arrivarà gent i tinc de vestir-me per a la festa.

EDUARD. (*Malhumorat*). ¡La festa...! Ja no m'enrecordava. Voldría que aquesta situació s'hagués acabat. Aquest vespre has de rompre amb tot.

ELENA. ¡Ay; que vols corre! Quan tot estigui a punt, m'avisas i ferem la gran volada.

EDUARD. ¿Però es que, tal volta, duptas...?

ELENA. No; però no porto pressa. Fins a després.

(*Se dirigeix segona porta dreta. Quan es allí's gira, crida a* EDUARD, *que està pensatíu, i li tira un petó.* EDUARD *avença fins a* ELENA, *però ella desapareix i tanca precipitadament la porta*).

ESCENA III

EDUARD i ROBERT

(*Entra* ROBERT *segona porta esquerra. Veu a* EDUARD, *que s'ha quedat pensatíu devant la porta tancada, i s'hi acosta*).

ROBERT. ¡Molt bé!

EDUARD. (*Girantse*). ¿Com?

ROBERT. ¡Ah! ¿Es vostè? Dispensi'm.

EDUARD. No comprenc.

ROBERT. Es que estic espiant a una persona i are, al entrar, me creia... Però ha sigut vostè, i estic tranquil.

EDUARD. ¿I aquesta persona...?

ROBERT. Vostè n'es amic i dec callarme'l seu nom.

EDUARD. Si'm jutja indiscret...

ROBERT. No. I com que segurament deu coneixe l'assumpto, potser mellor que jo, li diré de quí's tracta: de l'Albert.

EDUARD. ¡Com! ¿Vostè rezela d'ell?

ROBERT. M'han contat que s'entenen amb l'Elena, que es veuen molt sovint, fins aquí, a casa meva...

EDUARD. Això no té rès d'estrany, ja que entre ambdós existeix quelcom de comú, que es lo teatre. Dehuen parlar de comedies...

ROBERT. I a mí'm fan fer un paper ridícol. No; això no pot continuar. (*Pausa. Se passeija frenètic*). I vostè està enterat de tot.

EDUARD. ¿Jo?

ROBERT. (*Suplicant*). No m'amagui la veritat. Siguent, com es, tant amic d'abdós culpables, ningú com vostè pot haver observat alguna cosa que li cridés l'atenció.

EDUAAD. Li asseguro que no he vist rès; encare més, estic persuadit de que tot quant li han contat es pura fantasía.

ROBERT. ¿De debò?

EDUARD. Vostè estigui tranquil.

ROBERT. ¡Ja m'ho pensava que era una calumnia! ¡Quina gent més dolenta! Me tenen enveja perque soc estimat per una dòna que es una joya. Sí, sí; estimat. Una hora d'amor al seu costat val per un sigle de viure al paradís.

EDUARD. (*Burlonament*). Se'l felicita, home afortunat.

ROBERT. I are digui si una dòna així pot enganyarme i menys amb l'Albert, un bon amic, casat... No, no; jo estava ofuscat. Però are ja'm sento tranquil. Precisament avui que celebrem aquest ball, lo meu cor necessita alegría; i vostè me l'ha retornat. Gracias, amic Eduard (*li dóna la ma*). I are vaig a donar pressa a l'Elena, perque veig que'l saló (*mirant pel fons*), se va omplint de convidats.

(*Se'n va segona porta dreta*).

EDUARD. ¡Pobre infeliç!

ESCENA IV

EDUARD, ROLDÁN i ERNEST

(*Entran fóns* ROLDÁN *i* ERNEST).

ROLDAN. ¡Què tal, Eduard!

(*Encaixan*).

ERNEST. (*Donant la ma a Eduard*). Se'l saluda, insigne company.

EDUARD. Celebro'l nostre companyerisme, per més que no sé'n què pugui consistir...

ERNEST. Jo també escric.

EDUARD. ¡Ah; ja! Deu estar en algún despatx.

ERNEST. No, no; faig lliteratura.

EDUARD. ¡Molt bé!

ERNEST. Però ¿que no'm coneix? Soc l'Ernest Anglada.

EDUARD. ¡Ah, sí! Sinó, que are, tot afeitat, no'l recordava.

ERNEST. Precisament fa un any que vaig vindre a casa seva a llegirli una novela...

EDUARD. Que duya per títol «Els Misteris d'un Quarto Fosc».

ERNEST. Sí, senyor. Vostè té memoria.

EDUARD. Es que hi han aconteixements a la vida...

ERNEST. No'm creya que aquella sessió revestís tanta importancia.

EDUARD. (*Irònic*). Donç li juro, amb sinceritat, que d'aquelles hores que vaig passar escoltant la lectura de la seva obra, m'en recordaré sempre.

ERNEST. Es lo mellor elogi que he rebut, i creguim que li agraheixo amb tota l'ànima.

EDUARD. ¡I què! ¿Ja ha venut tota l'edició?

ERNEST. No me'n parli. En aquest país no's llegeix. Vostè ja deu sapiguer-ho per experiencia.

EDUARD. ¡Es clar!

ERNEST. Donç, si vostè's queixa ¡què haig de fer jo, que m'he hagut d'editar l'obra pel meu

compte! Deu mil exemplars vaig ferne tirar. I casi tots els tinc a casa.

EDUARD. ¡Ja'n té per a anar tirant!

ERNEST. Però are he decidit llensarme al teatre. Al menys les comedies donen més; ¿no es vritat?

EDUARD. Ja li daràn. ¿I ha estrenat alguna cosa?

ERNEST. Tinc un drama entregat a n'en Roldàn. I, are qu'hi penso, li haig de demanar, si l'ha llegit. ¡Psit!

(*Cridant a* ROLDÁN, *que està al fons mirant vers lo saló*).

EDUARD. Es inútil. De segur que està mirant alguna famella.

ERNEST. Es capaç. (*Cridantlo*). ¡Roldàn!

ROLDAN. (*Girant-se i avansant*). ¿Eh? M'estava contemplant a la Leonor, que aqueix vespre està molt atraient.

EDUARD. (*A* ERNEST). Lo que jo li deia.

ERNEST. (*A* ROLDAN). ¿I qui es aquesta Leonor?

ROLDAN. La fulana de'n Romàn. ¿Que no la coneix?

ERNEST. No.

ROLDAN. Donç es una dòna fins allà. Ara la té aquí.

ESCENA V

Dits i LEONOR i ROMÁN

(*Entran fons* LEONOR *i* ROMÁN).

ROMÁN. ¿Còm va?

(*Encaixa amb* EDUARD *i'ls demés. Lo mateix fa* LEONOR).

EDUARD. Molt bé. (*A* LEONOR). Avui està vostè encantadora.

LEONOR. ¡Adulador!

ROLDAN. I'l vestit és una preciositat.

EDUARD. Se coneix que va bé la temporada.

ROMÁN. No'm puc queixar.

LEONOR. La Duràn ha donat bonas entrades.

ROLDAN. I'l drama de l'Albert també.

EDUARD. Ha sigut un èxit sorollós.

ROMÁN. Al qual hi ha contribuit en gran part l'Elena, que en fa una creació del seu paper.

LEONOR. Naturalment. Diuen que ella es qui va inspirar a l'Albert la protagonista.

ERNEST. Així ¿se coneixíen?

ROLDAN. I tal. ¡Com que, quan ell era solter, abdós havían festejat! (*Irònic*).

ERNEST. ¿I per què no's van casar?

ROLDAN. Perque no'ls devía fer cap falta.

LEONOR. I are també s'entenen. ¿Oi, Eduard? (*Amb malicia*).

EDUARD. Jo, senyora...

ROMÁN. (*A* LEONOR). ¿No veus que aquest es molt amic d'ells?

LEONOR. Per lo qual no'ns podrà fer creure que ho ignora.

EDUARD. Prècisament no'n sé ni una paraula.

LEONOR. Vaja, Eduard, qu'això ja ho sap tothom. Si no...

ROMÁN. Calla, que entra l'Elena.

ESCENA VI

Dits i ELENA i ROBERT

(ELENA *i* ROBERT *surten segona porta dreta*).

ELENA. Vostès me dispensaràn de que els hagi fet esperar fins are.

(*Encaixa amb tots, menys* EDUARD, *i's besa amb* LEONOR).

He tingut una visita que m'ha entretingut bona estona. Entrem al saló. ¿Vols donarme'l braç?

(*A* EDUARD, *que ho fa, i's dirigeixen fons seguits dels altres*).

(*Apart a* EDUARD). Aquestos malparlaban de mí, ¿vritat?

EDUARD. (*Apart a* ELENA). Sí. Ja t'ho contaré.

(*Desapareixen fons*).

ROMÁN. (*Apart a* LEONOR). Me sembla que t'ha sentit.

LEONOR. (*Apart a* ROMAN). ¡I què! No crec que pugui incomodarse.

(*Desapareixen fons*).

ROBERT. Es a dir que'l jove es escriptor.

ERNEST. No molt conegut encare.

ROLDAN. No fa rès. Es dels que's donan a coneixer desseguida.

(*Desapareixen fons*),

ESCENA VII

ALBERT i MANEL

(*Entran fons*).

ALBERT. ¿Es a dir que l'Eduard ha tingut una entrevista amb la senyora?

MANEL. Jo ignoro...

ALBERT. Tu no ignoras rès. Parla, que ja sabs que sé pagar el teus serveis.

MANEL. (*Apart*). També me'ls paga l'altre. (*Alt*). Donç, sí, senyor. Lo de l'entrevista es vritat.

ALBERT. Suposo que dèus haver escoltat la conversa.

MANEL. No me'n he pogut enterar ben bé. Sols sé que'l senyor Eduard li pregava a la senyora que se'n anés amb ell i qu'ella li ha dit que per a ésser seva era precís que's casessin.

ALBERT. ¿I l'Eduard li ha promès potser...?

MANEL. No puc dirli, perque'n aquell moment ha vingut lo senyor Robert i m'he vist obligat a anarme'n.

ALBERT. Té. (*Li dona una moneda*). I un'altra vegada escolta mellor.

(MANEL *se'n va primera porta esquerra*).

¡Molt bé! Are estima a l'Eduard. Aquesta dòna'm ferà perdre.

(*Se'n va fons*).

ESCENA VIII

ISABEL i LLUIS

(*Surten segona porta esquerra*).

LLUIS. Pensi que per a mí això es un gran compromís.

ISABEL. Be prou qu'ho veig i li donc les gracies per aital sacrifici.

LLUIS. Però ¿què es lo que pretén?

ISABEL. ¿Què pretenc? Primer, veurer amb els meus propis ulls la realitat de la meva desgracia. Després... no ho sé.

LLUIS. Isabel. Jo li aconsello...

ISABEL. Es inútil tot quan me digui. Abans de decidirme a donar aquest pas, ho he meditat molt i no son aquestos els instants de tornar endarrera.

LLUIS. Però ¿què conseguirà?

ISABEL. Sorprendre llur crim.

LLUIS. Segurament sabràn fingir; i més trovantse'n una festa com la d'avui.

ISABEL. Els aimants son imprudents i, sense donarse'n compte, ells mateixos se delatan. Una mirada, un somrís o una estreta de mà son molts de colps datos prou eloqüents per a que'l qui'ls observa pugui comprendre qu'allí existeix una corrent de simpatía. I molt serà que aquesta nit no passi res de tot això. (*Pausa*). I are, entrem al ball. Donguim el braç.

LLUIS. Però ¿es que vol anar al saló?

ISABEL. Naturalment.

LLUIS. ¿I si l'Albert la veu?

ISABEL. ¿Es que vostè's creu qu'he vingut a espiar desd'un amagatall? No; als culpables els vui veure cara a cara.

(*Agafats del braç, se dirigeixen al fons, per ahont apareix* EDUARD).

ESCENA IX

Dits i EDUARD

EDUARD. ¿Vostè aquí, Isabel?
ISABEL. També. I això que no he sigut invitada.
EDUARD. ¡Per Deu, no vulgui donar un escàndol!
ISABEL. Me sorprèn que vostè, que'm coneix, me parli així.
EDUARD. Verdaderament, una persona ben educada sap moderarse; però devegades...
ISABEL. Vinc a complir un dever, i, com ja ho he dit abans a ne'n Lluis, no m'hi feràn renunciar. I vostè menys que ningú té'l dret d'aconsellarm'ho.
EDUARD. ¿Per què?
ISABEL. Perque s'ha negat a ajudarme quan tant ho necessitava. Soc una dòna, i a les dònes no se las ha d'amparar, ¿vritat? Aquesta es la galantería de tots vostès. Si, en lloc de l'Albert, l'hagués comés jo l'adulteri, aleshores sí que s'haurían posat al costat de la víctima, perque la víctima sería un home, i d'honor sols ells poden tenirne. Fins l'haurían excitat a la venjança. A mí no'm saben més que aconsellar prudencia, per a que's mantingui l'unió d'una familia, sense veure que aital unió ja no existeix, puig l'Albert la va destruir al llensar-se'n braços d'aquesta aventurera a qui rodejan tants admiradors...
EDUARD. ¡Oh, no!
ISABEL. ¿No? Vostè es el primer.

ESCENA X

Dits i ROBERT

(*Entra* ROBERT *pel fons*).

LLUIS. (*A* ROBERT). La senyora es l'esposa de

l'Albert. (*A* ISABEL). Lo senyor Robert.

ROBERT. (*A* ISABEL). Me considero molt honrat amb la seva visita.

ISABEL. (*Sec*). Gracies.

ROBERT. Però ¿per què no entran al saló?

ISABEL. Prefereixo descansar un instant. (*a* LLUIS *i* EDUARD). No estiguin per mí. Ja'm quedaré amb el senyor. (*Per* ROBERT).

LLUIS. Amb el séu permís.

(*Se'n va pel fons, junt amb* EDUARD).

ESCENA XI

ISABEL i ROBERT

ROBERT. M'estranya que l'Albert no m'hagi dit...

ISABEL. Es que no sap res.

ROBERT. Així se sorprendrà al véurela.

ISABEL. En efecte, he vingut per a sorprende'l, mellor dit, per a sorprende'ls.

ROBERT. ¡Còm! (*Apart*). ¿Serà veritat lo que m'havían dit?

ISABEL. Senyor meu: vostè es un desgraciat com jo. No, com jo no. A la fí, lo qu'a vostè li passa es lo més natural.

ROBERT. (*Amb tò afligit*). Senyora, jo no sé lo que'm passa.

ISABEL. ¿Ja? Donç escolti. ¿Sab vostè que l'Elena, aquesta dòna que sosté amb tant de luxo, l'està trahint?

ROBERT. M'ho havían dit, però fa un instant que l'Eduard acaba de sostindre'm lo contrari.

ISABEL. ¿Ell? Si precisament...

ROBERT. ¿Es l'aimant?

ISABEL. També deu ésser-ne. Però no es pas aquest, com pot comprendre, 'l que m'interessa, sino lo meu marit. Jo li demano que aquestes relacions s'acabin. Vostè pot fer-ho.

ROBERT. Puc intentar-ho solsament. L'Elena avui

depèn de mí, però sempre que vulgui pot recobrar sa llibertat i deixarme. I això fóra pitjor per a vostè, que així com are conserva l'Albert a vora seu, aleshores ell l'abandonaría segurament per a anar-se'n amb ella.

ISABEL. (*Aplanada*). Es cert.

ROBERT. Jo, com es natural, també tinc un gran interés en que tot això no continuhi: però, si no'm fos possible evitar-ho, no'm quedaría més remei que sometre'm a las circunstancies.

ISABEL. ¿I vostè s'avindría a viure amb ella fins sapiguent que l'enganya?

ROBERT. Fins sapiguent-ho. Tot menys veure'm privat del seu amor.

ISABEL. ¡Del seu amor! ¿Potser se creu que es amor lo que pugui concedir-li aquesta dòna?

ROBERT. Senyora, a la meva edat no s'està per filosofías, puig ja sabém que no se'ns estima més que pels nostres diners. ¡Còm que es l'únic que'ns pot fer interessants a les dònes! (*Pausa*).

ISABEL. (*Alsant-se*). Està bé. Jo he vingut a buscar un home. Ja'm pensava que no'l trovaría.

ROBERT. ¡Senyora...!

ISABEL. No; vostè no ho es un home. Vostè es un sac de diners, que no sent, perque no té ànima. Però ja sabré passarme'n del seu auxili. Me defensaré jo sola.

ROBERT. Pensi qu'es una dòna.

ISABEL. La lley m'ampararà.

ROBERT. Però no sabrà evitar l'escàndol; mentres que si's resigna, potser algún día l'espós descarriat tornarà a esser per a vostè lo que abans era.

ISABEL. I, mentrès-tant, m'hauría de veure condemnada a continuar sofrint aquest martiri. No; vostè m'aconsella així perque

sap que per a vostè l'Albert sería més perillós aleshores que are.

ROBERT. M'es indiferent.

ISABEL. Provaré'l darrer recurs. Senyor Robert, ¿vol ferme'l favor de dir a l'Elena que vuy parlar-li?

ROBERT. Amb molt de gust. Vaig a complir el seu encàrrec. Als peus de vostè.

(*Se'n va pel fons*).

ESCENA XII

ISABEL i ELENA

(*Al cap d'un breu instant surt* ELENA *pel fons*).

ELENA. ¿Vostè aquí, Isabel? ¡Quina sorpresa!

ISABEL. (*Amb sequetat*). Suposo que ja li hauràn dit que desitjo tenir una entrevista amb vostè.

ELENA. Per això he vingut. I crèguim que es per a mí una gran satisfacció...

ISABEL. Deixem-nos d'etiquetes, Elena. Es preferible que es presenti devant meu tal com és i així potser ens podrem entendre.

ELENA. Sempre m'hi he presentat tal còm soc: com una amiga.

ISABEL. No; vostè no me'n és d'amiga, perque és l'aimant del meu marit.

ELENA. ¡Pobra Isabel! L'han enganyat.

ISABEL. Tinc datos que comprometen.

ELENA. ¡Oh! Si's fixa en les apariencies...! Per a un esperit vulgar, l'Albert i jo podem apareixer com dos aimants. Però'm sorprèn que vostè, que té certa ilustració, pugui maliciar com els altres.

ISABEL. Es que jo no malicío, sinó que n'estic certa d'ésser enganyada. ¿Còm justifica vostè les continues visites que li fa l'Albert, precisament quan sab que es trova sola? ¿I no creu també que tothom ha de trovar

sospitoses aquestes escandaloses escursions campestres en les quals, l'un del braç del altre, van passejant arreu la vergonya de sa conducta?

ELENA. Veig que es molt gelosa. Tot quan ha dit es lo més natural. Entre l'Albert i jo existeix certa corrent espiritual de simpatía i res més.

ISABEL. ¿I aquesta corrent espiritual (*recalcant-ho*) fa que l'home vagi pel mon amb una companya que no es la seva?

ELENA. Jo tant sols soc amiga.

ISABEL. Aquesta es la paraula que vostès empleian, pero nosaltres ne diem un'altre cosa.

ELENA. Acabem. ¿Què és lo que vol?

ISABEL. Que trenqui tot tracte amb l'Albert.

ELENA. Això no depèn de mí. Jo no he anat a buscar-lo i crec que ja és major d'edat per a ésser responsable dels seus actes. Per lo tant, es amb ell amb qui té d'entendre's.

ISABEL. Vostè me l'ha pertorbat.

ELENA. No soc tant perillosa. El seu marit ja fa temps que em coneix, i, per lo tant, al oferir-me de nou la seva antiga amistat, sabía prou bé lo que's feia. Ademés, ¿quina culpa tinc jo de que vostè no hagi tingut el talent de ferse'l completament seu, de cos i ànima?

ISABEL. Abans de reveures amb vostè, bé ho era de meu.

ELENA. L'home, sí; com també n'es are. Però la seva ànima vivía dormida.

ISABEL. ¿I vostè l'ha despertat?

ELENA. He fet renàixer en ella la força del ideal. Jo, abans que vostè, hi havía regnat en el cor de l'Albert.

ISABEL. ¡Quín cinisme! ¿I encare voldrà negar que les seves relacions amb ell no son més que espirituals? (*Remarcant-ho*). Jo tam-

bé la conec l'historia d'aquells amors i en ella he pogut aprendre quín és el nivell moral de vostè.

ELENA. Donç bé, sí. L'Albert es meu i ho ha sigut sempre. Es, donç, vostè qui me l'havía pres i jo no he fet més que exercir un dret que'm pertanyía.

ISABEL. ¡Així m'agrada vèure-la, amb tota la lletjesa de la seva ànima embrutida!

ELENA. Per grolleres que siguin, no'm poden ofendre les seves paraules, perque les desprecío.

ISABEL. ¡Naturalment! ¿Còm pot fer cas de lo que li digui una dòna ignorant, vostè, l'artista ideal que sab fer conmoure a les multituts amb el foc de la seva paraula? Però tinc de dir-li que'l seu art sempre l'he cregut fals, puig vostè, que no té cor, mai podrà sentir-lo.

ELENA. Deploro que no sigui admiradora meva, però haurà de reconeixe que en aquest drama íntim que vivim tots nosaltres, he sapigut triomfar. No m'estranyen, donç, els seus insults, puig ja se que en el seu paper de víctima, es l'únic recurs que li queda. Amiga meva, es inútil que pretengui revoltar-se contra mí, puig sols els insensats lluitan amb desventatja. Lo succeit tenía de succeir. Un home com l'Albert no la pot viure la vulgaritat d'una llar burgesa. Per a fer lliteratura es precís somniar; i jo he sigut sempre la musa dels seus somnis.

ISABEL. Es fals. La millor tasca no l'ha fet amb vostè, puig d'un pilot de llot no'n pot eixir una obra mestra.

ELENA. Vostè es massa injusta amb mí, Isabel. Si hagués volgut, n'hi hauría fet molt de mal.

ISABEL. ¿Encare més? No; no es possible.

ELENA. ¿I si li hagués obligat a l'Albert a abandonar-la a vostè per a sempre?

ISABEL. Acabem aquesta escena. Veig que es impossible que'ns arrivem a entendre.

ELENA. Segurament. Perque jo tinc la costum de fer el meu camí sense deturar-me per res i quan trobo algún obstacle hi salto per sobre.

ISABEL. Però algún colp pot estrellars'hi.

ELENA. Jo sols sé que vostè es un element que per a mí no ha comptat mai. Per lo tant, li aconsello que'ls comptes que té pendents amb el seu marit, procurin vostès arreglarse'ls a casa seva. Amb el seu permís... (*S'en va pel fons*).

ESCENA XIII

ISABEL i LLUIS

(ISABEL *se posa a plorar. Entra* LLUIS *pel fons*).

LLUIS. Isabel ¿per què plora?

ISABEL. Anemnos-en.

LLUIS. Veig que acaba de parlar amb l'Elena...

ISABEL. Sí.

LLUIS. ¿I què li ha dit?

ISABEL. Es una mala dòna.

LLUIS. ¡Ja li deia que no vingués!

ISABEL. Sí, sí. Tenía raó. Anemnos-en.

LLUIS. Are no ho crec prudent. Tothom ja s'ha enterat de la seva vinguda i aquesta retirada podría semblar sospitosa. Serà mellor que entrem al saló i procuri dissimular.

ISABEL. ¡Impossible! No sabría contenir-me.

LLUIS. Reflexioni que...

ISABEL. Donç, com vostè vulgui. Ja no pot ésser més gran el meu martiri.

(*Se'n van pel fons de brasset*).

ESCENA XIV

ALBERT, ELENA i EDUARD

(*Surt* ALBERT *pel fons*).

ALBERT. Deian veritat. L'Isabel es aquí. ¿Per què haurà vingut?
(*Se queda pensatiu. Apareix pel fons* ELENA *seguida per* EDUARD, *i, sense entrar, entaulen el diàlec que s'indica.* ALBERT, *al veur'els, s'amaga en un angle del fons per a escoltar sense ésser vist*).

ELENA. ¿Què vols?

EDUARD. Que'm diguis si estàs decidida...

ELENA. ¿Encare estem així?

EDUARD. Es que es precís que avui vinguis amb mí. Abaix hi ha el meu cotxe...

ELENA. L'hauràs d'ocupar sol, perque no penso acompanyar-te.

EDUARD. ¡Falsa!

ELENA. Ja sabs que això no es cert. Lo que hi ha es que no soc irreflexiva com tu, que sembles un nen a qui han promès una joguina.

EDUARD. He sentit la teva conversa amb l'Isabel i comenso a desconfiar. Per això necessito de tu aquesta prova d'amor que't demano. Quan acabi'l ball...

ELENA. (*Mimosa*). Ens trovarem aquí i podrem posar-nos d'acort. Are, déixam un instant, que necessito estar sola.
(EDUARD *se'n va pel fons.* ELENA *entra en escena*).

ESCENA XV

ELENA i ALBERT

ALBERT. Sento que no pugui ésser així, perque jo't faré companyía.

ELENA. (*Torbada*). ¡Albert!

ALBERT. La casualitat ha fet que'm trovés aquí i pogués escoltar-vos. Lo mateix que tu, havía vingut a buscar un moment de soletat. També'l meu esperit necessita un xic de calma. (*Pausa*). La teva conversa amb l'Eduard no m'ha sorprès. Ja ho sabía tot.

ELENA. ¿Que tu sabíes...?

ALBERT. Sí. Que t'ha promès fer-te la seva esposa.

ELENA. (*Mimosa*). ¿Tot això t'han contat? ¡Pobre Albert meu! ¡Quanta ignoscencia! Vina'm aquí i no fassis aquest posat tant seriós, que no m'agrada. Si no sapigués que no ho ets, me semblaríes un mal home. Jo vui que somriguis, perque aleshores sembles tot un altre.

ALBERT. Quan el cor està trist no's pot somriure. Dígam ¿què hi té que veure amb tu l'Eduard? Contéstem amb franquesa.

ELENA. T'hi parlaré, ja que m'ho manes. Jo de tot això no te'n hauría dit mai res, puig sempre es dolorós sapiguer qu'hi han amics que'ns traeixen. Però ja que tu ho vols...

ALBERT. Sí, parla. L'Eduard...

ELENA. S'ha enamorat de mí i em persegueix a totes hores solicitant el meu amor. ¡Pobre ilús! ¡Còm puc concedir-li lo que ja no'm pertany, puig tant sols tú'l poseeixes!

ALBERT. ¡Elena!

ELENA. Sí, Albert, mentres tu m'estimis, jo seré teva i, fins si m'abandonessis, continuaría sent-ne.

ALBERT. ¿Per què parles de que pugui jo abandonar-te?

ELENA. ¿Què tindría d'estrany? Devegades...

ALBERT. Jo no ho faré mai.

ELENA. L'Isabel està furiosa. Acabo de veure'm amb ella i ho sab tot. Donç, bé; si dongués un escàndol i tothom s'enterava dels nostres amors ¿què faríes?

ALBERT. Jo't prego que no'm parlis d'aquestes coses.

ELENA. Tens raó. Despreciem-ho tot. (*Pausa*). ¿Veritat que ja estàs tranquil? ¡Dolent! ¡Mira que dubtar de la teva Elena! Sembla mentida que t'hagis arrivat a creure que en aquest cor, aont sols tu regnes, hi pogués cabre un altre carinyo.

ALBERT. Perdona'm. Es tanta la meva felicitat, que sempre tinc por de pèrdre-la.

ELENA. (*Amb mimo*). No serà mai per mí, que jo també la perdría.

(*El besa i abrassa*).

ESCENA XVI

Dits i ISABEL

(ISABEL *entra pel fons*).

ISABEL. ¡Molt bé!

(ELENA *i* ALBERT *se separen*).

Tenía ganes de presenciar el vostre crim i veig que no m'heu fet esperar gaire.

ALBERT. ¡Isabel!

ISABEL. Mai hauría sospitat, Albert, l'home que en tu veig are. ¡Quí s'havía de creure que arrivessis a destruir per una dòna així la felicitat de casa nostra!

ELENA. Isabel, jo espero que sabrà contindre's i evitarà un escàndol.

ISABEL. ¡Un escàndol! I aquesta escena que he interrumput ¿no n'era ja prou d'escandalosa?

ALBERT. ¡Calla!

ISABEL. Això es lo que voleu. Que no'm sentin i ningú s'enteri de res.

ELENA. Dec recordar-li que aquí és a casa meva.

ISABEL. Aquí i arrèu. Per a les aventureres totes les cases ne son de seves, però sols per a portar-hi el desordre i la desgracia.

ALBERT. Anémnos-en.

ISABEL. Encare no. Es el moment de parlar i no vui callar-me res. ¡Què importa que vinguin! A mí no me'n fa de por la gent com a vosaltres! A la fí jo reclamo un dret i tots tindràn d'amparar-me.

ALBERT. Anémnos-en te dic.

ISABEL. Per a sortir d'aquesta casa no't necessito. Així com he vingut puc entornarme'n. Ademés, sàpigas que desd'aquest instant tot ha acabat entre nosaltres.

ALBERT. No; primer hem de parlar...

ISABEL. Ja he pres el meu determini. Si la llei m'ampara, acudiré a la llei. Sinó, me la faré jo sala.

ALBERT. Aquí no'm puc justificar. Vina amb mí.

ISABEL. No; queda't amb ella, que es el teu ideal. Un ideal de fanc embarnissat. (*Riu despectivament*). ¡Bona parella!

ESCENA XVII

Dits i LLUIS, EDUARD, ROMAN, LEONOR, ROLDAN, ERNEST, ROBERT i convidats

(*Tots apareixen pel fons.* ISABEL *se dirigeix a* LLUIS).

ISABEL. ¿Vol fer-me'l favor d'acompanyarme a casa meva?

(LLUIS *li dona'l braç i se'n van ambdós per la segona porta esquerra*).

ALBERT. ¡Oh, no, no! Vui que m'escolti. ¡Isabel!

(*Se'n va corrents per la segona porta esquerra*).

ELENA. (*Dirigint-se als del fons*). Senyors, no ha sigut res. Es un incident sense importancia. Tornem al saló.

(*Tots se'n van.* ERNEST *dona'l braç a* EDUARD, *però, al ésser al fons, i quan*

ja no hi ha ningú, se separa d'ell i s'atura).

¿Dius que tens el cotxe a punt?

EDUARD. Sí.

ELENA. Donç ves-hi i espera'm.

(*Se'n va corrents per la segona porta dreta.* EDUARD *se dirigeix per la segona porta esquerra*).

TELÓ RÁPIT.

ACTE TERCER

Dormitori luxós. Una porta dreta primer terme, un'altra a l'esquerra segón terme i una balconada al fons.

ESCENA I

SUSAGNA i després ROLDÁN

SUSAGNA, *qu'estava arreglant l'habitació, se'n va a mirar pel fons, parlant amb* ROLDÁN, *que no's veu*),

SUSAGNA. Nó, senyor. Encare no han vingut. Esperis un moment, que vinc a obrirli.

(*Se'n va esquerra i torna seguida de* ROLDÁN).

ROLDAN. Veyam aquest dormitori.

(*Se posa a mirar l'habitació*).

SUSAGNA. ¿Es a dir, senyor Roldán, que no hi ha anat vostè al casament?

ROLDAN. Nó; hem hagut d'ensaijar, i no m'he pogut moure fins are. (*Pausa*). ¿I de qué'm coneixes?

SUSAGNA. De casa'l senyor Albert.

ROLDAN. ¡Ah! ¡Ja recordo havert-hi vist alguna vegada!

SUSAGNA. Vaig estarm'hi un mes.

ROLDAN. Molt bé. ¿I are serveixes aquí?

SUSAGNA. Sí; soc la cambrera de la senyoreta.

ROLDAN. Ja la felicitaré quan la vegi.

SUSAGNA. ¡I are! ¿Per què?

ROLDAN. Perque ha tingut molt de gust.

SUSAGNA. ¡Està de broma!

ROLDAN. T'ho dic de serio. ¿Còm te dius?

SUSAGNA. Susagna.

ROLDAN. Ja m'ho pensava,

SUSAGNA. ¿Per què?

ROLDAN. Perque es lo nom que's mereix una cam-

brera tant preciosa i tant simpàtica. ¡Ay, Susagna! Si'm volguessis servir a mí't doblaría'l sou.

SUSAGNA. Es molt tranquil vostè.

ROLDAN. Sempre hi estic.

SUSAGNA. ¡Ves qui ho diría!

ROLDAN. ¿Per què?

SUSAGNA. Perque en les comedies, sempre hi fà el paper més fort.

ROLDAN. ¡Cà! El paper més fort es el de barba i jo soc el galàn. Ademés, allò es en el teatre. Quan va de serio, sempre estic de broma. (*Pausa*). ¿Es a dir que m'has vist trevallar?

SUSAGNA. Sí, senyor. I m'agrada molt.

ROLDAN. Igual que tu a mí, gitana.

(*Li fà una caricia, que ella rebutja*).

¿I còm t'agrado més, veyam?

SUSAGNA. (*Sec*). Quan està quiet.

ROLDAN. No fassis el desentès. Vui dir en quina obra...

SUSAGNA. En totes, mentres hi hagin escenes de amor. ¡Ho fan tan bé vostè i la senyora!

ROLDAN. Donç encare ho fería mellor amb tu. I'm sembla que serviríes!

SUSAGNA. ¡I are!

ROLDAN. De debò t'ho dic. Si't dedicaves al teatre, arrivarías a esser una gran artista. Ets molt maca, gastes bones formes....

(*Agafantla pel cos*).

SUSAGNA. (*Resistint-se*). Al revés de vostè.

ROLDAN. (*Continuant*). I saps explicarte....

SUSAGNA. (*Desfent-se de Roldán*). Però lo que no m'explico es el per què es tant llarc de dits.

ROLDAN. Ja t'ho explicaré jo.

SUSAGNA. No cal que es molesti.

ROLDAN. ¡Bò! ¿Ja estem així? I total perque soc un admirador de la teva bellesa plástica.

¿Que en tinc jo la culpa de que resultis tant atrayent?

SUSAGNA. No m'agrada que'm toquin.

ROLDAN. Donç tócam tu a mí, que jo no m'hi enfado. (*Pausa*). ¡Ai, Susagna! Si vols entrar al teatre, no tens d'ésser tant esquerpa.

SUSAGNA. ¡Però si no haig de entrar enlloc!

ROLDAN. Perque seràs una tonta. El teatre't crida.

SUSAGNA. Pot cridar, però jo no'l sento.

ROLDAN. Ja te'l feré sentir jo. Fem la prova. Tu i jo podem representar una escena del drama que are estem ensaijant.

SUSAGNA. ¡Si no en sé res!

ROLDAN. Ni falta que't fà. El teu paper es molt senzill. De tant en tant dius «¡Ai!», «sí» o «no», segons lo que jo et digui; y res més.

SUSAGNA. ¡Sí que es poca cosa! Donç, comensi.

ROLDAN. (*Agafant una ma de Susagna*). «Aimada meva; no fugis de mí. Tinc set...»

SUSAGNA. ¿Vol un vas d'aigua?

ROLDAN. Calla; es un'altra mena de set. (*Continuant*). «Tinc set d'amor...» ¿Veus? «...i sols tu pots apagarla. Veritat que ho feràs, vida meva?» Contesta que sí.

SUSAGNA. Sí.

ROLDAN. «Dígam que sols vius per mí, i que el teu anhel es ésser meva. ¡Oh, tu, la més hermosa! Apoya't en el meu braç i caminem, caminem sempre, que al final del nostre camí'ns espera'l matrimoni.» Are, digas ¡ai!

SUSAGNA. ¡Ai!

ROLDAN. «Vui enrotllar el teu cos amb els meus brassos (*ho fa*) i que els meus llavis besin el teu rostre gentil...» (*La besa*).

SUSAGNA. ¡Atrevit!

ROLDAN. Deixa'm fer, dòna, que això es de l'obra. (*Continuant*). «Que en una dolça besada (*la besa de nou*), se confonguin les nos-

tres ànimes. ¡Qué es hermós estimar!»
(Se sent un timbre).

SUSAGNA. Trucan.

ROLDAN. «¡Quina joia sentir junt al cor els batecs d'un altre cor enamorat...»
(Torna a sentirse el timbre).

SUSAGNA. Han tornat a trucar.

ROLDAN. Que truquin. Jo també estic trucant i no'm responen.

SUSAGNA. *(Desfent-se de Roldán)* Vaig a obrir.

ROLDAN. ¿Qui deu ésser aquest imbècil? ¡Tant bé que anava això!

SUSAGNA. ¡Ai, sí! Ja pot ben dir-ho.
(Se 'n va esquerra. ROLDAN *la segueix i's queda mirant desde la porta).*

ROLDAN. ¿Ets tu, Lluis? Passa, home, passa.

ESCENA II

ROLDÁN i LLUIS

(Entra LLUIS *esquerra).*

LLUIS. ¿Aquí?

ROLDAN. Sí, home. No t'en donguis vergonya.

LLUIS. ¡I are! *(Pausa).* ¿Que no t'han convidat?

ROLDAN. Sí; però he tingut feina. I tu, ¿quan has arrivat?

LLUIS. Fa dugues hores. Passant amb el cotxe he vist a tota la comitiva en el restaurant, i l'Ernest, que m'acompanyaba, m'ha contat la nova.

ROLDAN. ¿Així no sabías...?

LLUIS. Absolutament res. *(Pausa).* ¡Pobre Eduard!

ROLDAN. Ja li pots dir pobre. ¡Si està més satisfet...!

LLUIS. No hi ha com enamorarse com un ximple.

ROLDAN. Per això s'ha avingut a tot.

LLUIS. Així, lo del casament...

ROLDAN. Es una exigencia de l'Elena.

LLUIS. ¿I vols dir que una dòna així podrà acostumars'hi a n'aquesta vida nova?

ROLDAN. Això per ella es una aventura més. El día que li convingui ferà amb l'Eduard lo mateix que ha fet amb els altres. Marit o aimant, per ella es la mateixa cosa.

(Pausa).

LLUIS. ¿I l'Albert?

ROLDAN. Està separat de la dòna.

LLUIS. ¡Còm!

ROLDAN. Tu ja sabs lo que va passar aquella nit a casa'n Robert.

LLUIS. Sí; però'm creia que tot s'hauría arreglat.

ROLDAN. Ja's va arreglar, però malament. L'Isabel s'en va tornar a casa dels seus pares.

LLUIS. ¿Es a dir que's tracta d'una separació definitiva?

ROLDAN. Sí. I are l'Albert se trova que, per no haber-ne tingut prou amb una dòna, s'ha quedat sense cap.

LLUIS. Ja ho diu el refrà: Qui molt abraça...

ROLDAN. I els casats s'han de limitar a abraçar sols a la propia.

(*Se sent el soroll d'un cotxe que s'atura*).

LLUIS. Ja deuen ésser aquí.

(ROLDAN *i* LLUIS *van a mirar pel fons*).

¡Calla! ¿No es en Robert?

ROLDAN. Sí. ¿I per què deu venir?

(*Se'n van per la esquerra i tornan amb* ROBERT).

ESCENA III

ROLDAN, LLUIS i ROBERT

ROLDAN. Passi, passi.

ROBERT. ¿Es a dir que encare no han vingut?

LLUIS. No crec que puguin trigar gaire.

ROBERT. M'esperaré.

ROLDAN. ¿Eh, quin lloc més deliciós?
ROBERT. Magnífic. I el chalet una monada.
LLUIS. Per monada aquest dormitori.
ROLDAN. I sobre tot la nuvia.
LLUIS. (*Reconvinguent-lo*). ¡Roldàn...!
ROLDAN. Tens raó. S'ha d'ésser prudent.
ROBERT. ¡Oh! Per mí ja poden dir lo que vulguin.
LLUIS. Sempre sab greu...
ROBERT. Lo que fou l'Elena per a mi es un recort sense importancia.
ROLDAN. Home, veig que ha cambiat.
ROBERT. Sí, senyor.
LLUIS. Perque jo tenía entès que aquella separació'l va deixar molt disgustat.
ROBERT. Efectivament. Vaig arrivar fins a aborrir la vida. Però un día, en un d'aquells moments de desesperació, la meva imatge's reflexà en un mirall; i allò fou una salvació, perque vaig comprendre que un vell enamorat es molt ridícol i que'ls homens com jo sols podem passar per sobre l'amor igual que les gavines per sobre'l mar: lliscant-lo.
ROLDAN. ¡Xóquila! Vostè es un gran home.

(LLUIS, *que ha anat a mirar pel fons, crida amb un geste a* ROLDAN *i* ROBERT).

LLUIS. Are sí que son ells.

(ROBERT *i* ROLDAN *van al fons*).

ROLDAN. Sí. Ja baixen els nuvis del cotxe.
ROBERT. ¿No reparan en lo groga que està l'Elena?
ROLDAN. (*Irònic*). Deu estar emocionada.
LLUIS. Anem a rebre'ls.

(*Se'n van per la esquerra*).

ESCENA IV

ELENA i EDUARD

(*L'escena queda un instant deserta. Se senten veus per l'esquerra i per allí*

surten ELENA *i* EDUARD).

ELENA. Deixeu-me sola.

EDUARD. (*Dirigint-se a dins*). Dispensin. Desseguida torno.

(ELENA'*s deixa caure sobre una butaca.* EDUARD *li ajuda a treure's el vel i la corona*).

¿Encare tens el mareig tant fort?

(ELENA *fa que sí amb el cap.* EDUARD *toca'l timbre*).

ESCENA V

Dits i SUSAGNA

(SUSAGNA *surt per l'esquerra*).

SUSAGNA. ¿Me cridaven els senyorets?

EDUARD. Sí. Porta una copeta de conyac.

(SUSAGNA *se'n va per l'esquerra i torna amb lo que li han demanat.* ELENA *beu*).

SUSAGNA. ¿Se 'ls hi ofereix res més?

EDUARD. No. Pots retirarte.

(SUSAGNA *se 'n va esquerra*).

ESCENA VI

ELENA i EDUARD

EDUARD. ¿Te trovas mellor?

ELENA. Sembla que'm va passant.

EDUARD. M'has fet passar una angunia...

ELENA. ¿De debò? (*Mimosa*).

EDUARD. Tu diràs. En un jorn com avui, que tot hauría d'ésser alegría.

ELENA. I ho serà. Això no té importancia. ¿Veus? Ja'm trovo bé.

EDUARD. ¿Sí?

ELENA. Ja torno a estar contenta. Espós meu... ¡Oh! ¡Cóm me plau anomenarte aixís! Mai l'havía pogut pronunciar aquesta pa-

raula. ¡I tant dolça que es! Espós meu... ¿m'estimas forsa, forsa?

EDUARD. ¿I tu?

ELENA. Amb tota l'ànima. ¡Cóm no t'haig d'estimar si ets l'únic home que ha sapigut oferirme la veritable felicitat! ¡Qué es hermós el nostre niu! Al mitj de la naturalesa, l'amor sembla més pur i més gran. Aquí, apartats del bullici de la gent, viurem una vida nova.

EDUARD. Sí, Elena. En aquest lloc hi regnarà sempre la joia, perque sabràs embellirlo. Si tu no hi fossis, no m'interessaría.

ELENA. Eduard meu....

EDUARD. Esposa meva....

(ELENA *apoia'l cap sobre l'espatlla de* EDUARD).

ELENA. (*Al cap d'un breu instant*). Però, ¡que en som de esbojarrats! Sense pensar que aquí fora'ns esperan...

EDUARD. Tens raó. Ja no m'enrecordava.

ELENA. Ves, que desseguida vinc.

(*Se en va a arretglarse al tocador, i* EDUARD *se dirigeix esquerra.*

Escolta: ¿no era'n Robert aquell que m'ha saludat al entrar?

EDUARD. Sí.

ELENA. ¿Vols dir-li que entri?

EDUARD. ¿Per què?

ELENA. ¡I are! ¿Que n'estàs gelós, potser?

EDUARD. No.

ELENA. ¡Ah! Perque tu ja sabs que mai m'ha agradat aquest home.

EDUARD. Però, ¿per què vols parlar-li?

ELENA. Desde'l día que el vaig abandonar no l'he vist més i voldría sapiguer què'm diu.

EDUARD. Jo no puc consentir que es produeixi una escena violenta.

ELENA. No tinguis por. Si hagués de mostrar-se agressiu, ja no hauría vingut aquí.

(*Pausa*).

Però, si tu ho vols, no'l rebré.

EDUARD. No.

ELENA. Sí, sí. Ja pots dir-li que no hi posi més els peus en aquesta casa.

EDUARD. No. Li diré que entri.

ELENA. Com vulguis.

(EDUARD *se 'n va esquerra*).

ESCENA VII

ELENA i ROBERT

(*Entra* ROBERT *esquerra*).

ROBERT. ¿Com te troves, Elena?

ELENA. Ja estic bé. Seu.

(ROBERT *s'asseu.* ELENA *continúa arretglantse*)

ROBERT. I, donç, ¿qué ha sigut?

ELENA. Casi res.

ROBERT. Jo'm creia ..

ELENA. Al sortir del restaurant i, en el moment de pujar al cotxe, s'ha presentat l'Albert.

ROBERT. I potser t'ha insultat davant tothom.

ELENA. No ha dit cap paraula, però ha sigut pitjor! Els seus ulls han parlat per ell. ¡Si haguessis vist quina mirada més terrible! Sort que ha sigut un instant molt curt. Però axís i tot, m'ha impresionat. (*Pausa*). Are ja ha passat. I parlant de un'altra cosa, ¿saps que'm sorpren aquesta visita?

ROBERT. ¿Per què?

ELENA. Veuràs. Me'n vaig anar d'aquella manera...

ROBERT. I suposaves que estaría resentit.

ELENA. Naturalment.

ROBERT. ¡Es clar que tindría d'estar queixós de tu! Quan menys, podíes haver demostrat un xic de cortesía i despedir-te més cordialment.

ELENA. ¿Tu creus que la nostra separació hagués pogut ésser tant cordial com suposes?
ROBERT. Pot-ser no. Però no'n parlem més. Are tant sols desitjo que siguem bons amics; i, com a penyora d'aquesta amistat que avui comensa, et porto aquest regalo de boda. (*Li dona un estutx.* ELENA *l'obra*).
ELENA. ¡Quines arrecades més precioses! ¡I quins brillants...! Deuen valdre molt.
ROBERT. No tant com l'hermosa que té de durles.
ELENA. ¡Ola, ola! ¿Encare estàs per a galanteijos?
ROBERT. El passat no se'm oblidarà mai. Per això t'he regalat aquesta joia. Es un recordatori de la felicitat que'm concedires.
ELENA. Ets un home agrait.
ROBERT. Suposo que l'Eduard consentirà...
ELENA. ¡Es clar que sí! La meva voluntat es la seva.

ESCENA VIII

Dits i LEONOR

(LEONOR *apareix per l'esquerra*).

LEONOR. (*A* ELENA). No't moguis. Venía a despedir-me.
ELENA. ¿Us en anèu? Espera't, que surto.
ROBERT. Jo també me'n aniré.
LEONOR. ¿Ja't troves bé?
ELENA. Sí. Ja m'ha passat.

(*Se'n van tots per l'esquerra*).

ESCENA IX

ALBERT i ELENA

(*Apareix* ALBERT *pel fons, saltant per la balconada. Mira per l'esquerra rezelosament, va a tancar la porta de la dreta i s'amaga darrera'l* portier *que tapa aquesta, al sentir petjades.* ELE-

NA *surt per l'esquerra i va al fons, per aont entra un raig de lluna*).

ELENA. ¡Quina nit més hermosa! El suau oreig fa estremir el cos de voluptuositat. Es l'amor que s'apropa.

(*Se queda contemplant el paissatje.* ALBERT *surt del seu amagatall, va poca-poc a l'esquerra i ràpidament tanca la porta i dona una volta a la clau de l'electricitat, deixant l'escena a les fosques*).

Eduard (*girant-se*) ¿per què has apagat la llum? ¡Ah, ja! T'apar més deliciós estimar a les fosques. ¡Que bé s'hi està aquí! Vina, que't vui besar are que somriu la lluna. (*Pausa*). ¿Per què no vens? Contesta, al menys. Tens ganes de jugar. Donç, ja vinc jo.

(*Avença fins a* ALBERT. *Aquest fuig d'ella.*)

Ja'm tens aquí, dolent. Però, per què fuges? ¿Pot-ser estàs enfadat pel regalo de en Robert? ¡Qué ets tonto! Si vols li tornaré. Però, ¡son tant hermosas aquellas arrecades! Si no estiguessim a les fosques te las ensenyaría. Vaig a donar la llum.

(*Obra la clau de l'electricitat*).

¿Ets tú? (*Horroritzada*).

ALBERT. No m'esperavas ¿veritat?

(ELENA, *reposada del espant, intenta fugir esquerra*, *però trova la porta tancada*).

Es inútil que vulguis fugir. Totes les portes estàn tancades.

ELENA'*s dirigeix ràpidament al botò del timbre elèctric* (*de pera*), *però* ALBERT *l'arrenca*).

¡Ja estem sols! No't queda més remei que

cridar, però pensa que, quan vinguessin...

ELENA. ¿Què?

ALBERT. Te trovaríen morta.

ELENA. Ets un mal home.

ALBERT. Així com tu ets una mala dòna. Are ja estem ambdós al mateix nivell i ja no'ns podem avergonyir l'un del altre.

ELENA. ¿Per què has vingut?

ALBERT. Per a felicitarte pel teu casament. Es un dever d'amistat que he volgut complir. Tu no m'has convidat a la festa, però he suposat que, més que per falta de delicadesa, era per un descuit involuntari.

ELENA. Si sols ha sigut aquest l'objecte de la teva visita, podem donarla per acabada.

ALBERT. Encare no. Sèu, que jo no porto pressa.

(*S'assèu, i mira a* ELENA, *fins que ella també ho fa*).

Tu i jo tenim d'arretglar uns comptes.

ELENA. Però...

ALBERT. No t'espantis, que serà una conversa agradosa, una escena íntima, de la que en guardaràs eterna recordança. Ja t'ho podías pensar que vindría un jorn o altre. ¡Ens vam separar tant soptadament...!

ELENA. (*Agenollant-se*). ¡Per Deu, Albert! Oblida'l passat!

ALBERT. ¿Per què, si es tant hermós? (*Altsant-la*). Alsa't, que ets massa maca per a humillarte d'aquesta manera.

ELENA. Jo't prego que'm perdonis.

ALBERT. Te recomano que tinguis calma. Mira'm a mí com estic tranquil.

ELENA. (*Serenant-se*). I jo també. ¡Cóm que sé que no m'has de fer cap mal!

ALBERT. Es lo més probable. Lo que t'haig de dir es molt senzill, casi ignocent. Vui contarte una faula que no s'ha escrit mai i que fóra profitós que tots la sapiguessin de memoria.

ELENA. I tu ¿n'ets l'autor?

ALBERT. Pot-ser sí.

ELENA. Les faules no donen tant com el teatre.

ALBERT. No n'havía escrit mai cap i, segurament, que serà la darrera. Escolta: Neptú s'enamorà de Ceres, però ella refusà'l seu amor. Devant aital despreci,'l deu de las aigues feu víctima de son furor a la terra. Els camps quedaren inondats i aquell any fou de fam i de miseria. Els homens s'uniren en un sol crit d'indignació contra la deesa de l'agricultura, que no havía sapigut protegirlos; i aquesta acudí al instant a Júpiter, clamant venjança. El déu dels déus accedí al séu prec. «Ja que renegan de l'aigua--digué, - 'ls hi enviaré foc.» I ja anava a ordenar a Vulcà'l cumpliment de sa terrible sentencia, quan Mercuri, sempre astut, s'adelantà. «Senyor Omnipotent–va exclamar,–refrenèu la vostra justa ira. No us demano clemencia per a 'ls habitants de la terra; que no en son dignes. Però penseu que es tracta d'una de las obras més bellas de la Creació i que fóra ben trist veure destruída en un instant la tasca de tants de segles. ¡I què en treuríau a la fí! Sempre en un recó quedaría una parella i el jorn de demà, sobre les runes de l'actual, s'aixecaría una nova humanitat, encare més impía.» «¿Què haig de fer, donç?—replicà Júpiter. I Mercuri digué amb aire de triomf: «¿Veieu allà baix aquella dòna que surt del riu, aont acaba de banyarse? Donç llensèu contra ella un dels vostres llamps, el més petit de tots, i haurà caigut sobre 'ls homens la plaga més terrible.» Així nasqué la Dòna de Foc, la que devía venjar a Ceres de les ofenses rebudes. ¡I a fè que va cumplir bé sa missió! L'un darrera l'altre, joves i vells, els

homens anavan a trovarla i a tots rebía amb els braços oberts. «Es la deesa del amor,» deian; i, per un instant de felicitat en els seus braços, se condemnavan per tota la vida; que una guspira del foc d'aquella dòna encenía llurs cors i ja mai més tornaven a fruir la pau d' abans. Els aparellats acabaven per odiar a ses companyes i 'ls que encare eran lliures sentían despreci envers totes les fembres. Sols desitjaven poseir a la Dòna de Foc, però l'amor d'aquesta era maligne. Quan tots comprengueren sa desgracia, els punys s'alsaren de nou, més irats que mai, contra l'Olimpo. Mercuri sentí horror de la seva obra i demanà a Júpiter inútilment clemencia. Aleshores, una nit baixà a la terra. Hi havía un home, el més castigat de tots, que servava encare sa fè en els deus; i a n'ell Mercuri va presentarse en somnis i li digué: «Tu deslliuraràs a l'humanitat del flagell que sofreix. Pren aquesta sageta i enfónzala al pit de la Dòna de Foc.» Quan se despertà, l'home anà a cercar l'objecte de sa ventjança; i, al bell mitj del bosc va trovar, dormint sota un arbre, a la que tantes víctimes havía fet i que ja no'n fería cap més altra. Semblava tota d'or, però d'un or que brillava amb claror propia i, en la foscor de la nit, el resplandor del séu foc arrivava fins al cel. Aquell home mai l'havía vist tant hermosa com aleshores; i sentí un instant de feblesa. Però el seu odi pogué més i és llençà sobre sa presa furiós, udolant com una fera. Ben prompte la Dòna Foc no fou més que un munt de carn trossejada. I, ¡cosa estranya, resultà que la que tants cors havía enamorat, no'n tenía! (*Pausa*).

ELENA. I aquest heroic venjador ¿ets tu?

ALBERT. ¡Qui sap!

ELENA. (*Mimosa*). A mí'm sembla que no. ¿Aont portes la sageta... o'l punyal?

ALBERT. El punyal es un'arma ignoble. Sols he dut a un amic. (*Treu un revòlver*). Es per a tu. També he volgut que no't faltés el meu regalo de bodas.

(*Deixa'l revòlver sobre la taula.* ELENA *fa un gest de por*). No t'espantis encare.

ELENA. ¡Si no m'espanto! Un'arma no és mai perillosa'n mans d'una persona digna. Jo, que't conec, sé que no ets capàç d'una mala acció. A la fí't comprometríes per una dòna que no val la pena i que, encare que t'ha fet molt de mal, t'ha estimat força. ¡No t'enrecordis més de mí!

ALBERT. Impossible.

ELENA. Es cert. Jo tampoc podría oblidarte, perque t'estimo encare.

ALBERT. Donç jo t'odio.

ELENA. Es lo mateix. Si tu vols, continuarem com abans; pero are, veste'n, que'm pots comprometre. Demà o un altre día'ns podem veure. Amor meu, tornaré a ésser teva. (*Abraçant-lo*).

ALBERT. (*Rebutjant-la*). No'm toquis.

ELENA. ¿Per què'm tractas així, quan per tu faig traiciò al sol home que davant la llei pot poseirme? ¡Qué'ts dolent! (*Amb mimo*). Vols odiarme i no pots. ¿I tu volías venjarte?

(*Acaronantlo, pren lo revòlver, però* ALBERT *li agafa'l braç*).

ALBERT. No; no te'l quedaràs. ¡Deixa'l!

(*Forsejant se dispara'l revòlver i* ELENA *cau ferida greument en braços de* ALBERT).

ELENA. ¡Malehit siguis!

(*Queda morta.* ALBERT *la contempla. Se sent esquerra que colpejan la porta*).

ESCENA X

Dits i EDUARD

EDUARD. (*Desde dintre*). ¡Elena, Elena! Obra.

(ALBERT *deixa caure el cadavre d'*ELENA *a terra i va fins porta esquerra*).

ALBERT. ¡Ja, ja, ja! (*Rialla fréstega*). Entra, Eduard, que l'amor t'espera.

(*Va fins al fons. La porta esquerra s'obra violentment i apareix* EDUARD, *que es queda parat de sopte i després se llença sobre* ELENA. ALBERT *el contempla amb aire de triomf*).

EDUARD. ¡Elena, Elena! ¡Oh! ¡Es morta! ¡Imbécil assasí! Me l'has volguda prendre i no has pogut. Ja no serà de ningú més. ¡Are és ben meva!

(*La abraça i besa*).

TELÓ RÁPIT

FI.

Barcelona Mars-Agost 1913.

FÈ D'ERRATES

Pàgina	Linia	Diu	Te de dir
45	15	faré jo sala	faré jo sola
45	penúltima	ERNEST	ELENA

Ademés el troç d'escena II del acte segón, pàgina 24, te'ls personatjes equivocats. Deu quedar aixís:

ESCENA II

EDUARD i ELENA

(ELENA *surt segona porta dreta).*

ELENA. Amic Eduard. Veig que'l seu rellotje s'avença.

EDUARD. Segurement. Però no soc pas jo qui en té la culpa.

ELENA. (*Amb ironía*). Potser no. Però, aixís i tot, convé que se'l fassi arretglar.

EDUARD. ¡Elena! ¿Per què'm parles aixís?

ELENA. ¡Senyor meu! ¡Aquest tractament...!

EDUARD. Es el de sempre.

ELENA. Però després de lo d'ahir vespre, resulta impertinent. (*Pausa*). De totes maneres, es igual. Al cap i la fi això no ha de fer cambiar la fredesa de les nostres relacions.

EDUARD. ¿Es a dir que no puc halenar cap esperança?

ELENA. (*Sec*). No.

OBRAS DEL AUTOR

El Niu Abandonat (*Diàlec*).
Un Home Experimentat (*Monòlec*).
La Dòna de Foc (*Drama en 3 actes*).

Preu: UNA pesseta